

UNDERVISNINGS- MATERIALE

TILGODESER FÆLLES MÅL

MUSIK MELLETRIN

- Lær om at komponere
- Følg Pernilles proces
- Prøv selv at komponere

Brug før / efter skolekoncert med

PERNILLE SEJLUND ENSEMBLE

Det kreative rum – i komponistens værksted

INDHOLD

- 3 Sådan bruges materialet
- 4 **Obligatorisk forberedelse**
- 5 Obligatorisk forberedelse
  1. Præsentation af Pernille Sejlund (video)
  2. Hvornår bliver lyd til musik?
  3. Lyt til Pernille Sejlunds musik
- 8 **Undervisningsmateriale musik**
- 9 Fælles mål
- 10 Til musiklæreren
- 11 Videodagbøger af den kreative proces (video)
- 13 Notation
- 14 Kompositionsøvelser (videoer)
- 16 Øvelse med terningekast
- 17 **Praktisk info om koncerten**
- 18 Til kontaktlæreren
- 19 Praktiske oplysninger
- 20 Koncertplakat

Foto: Daniel Carlsson

**DERUDOVER ER DER AKTIVE LINKS
TIL LYD OG VIDEO I MATERIALET
VIA VIMEO.COM.**

Forsidefoto: Daniel Carlsson

SÅDAN BRUGES MATERIALET

Materialet er sammensat, så du kan plukke de opgaver, I har tid til, eller bruge et af de forløb, vi skitserer herunder – men husk den obligatoriske intro, som sikrer, I er godt klædt på til koncerten.

1. OBLIGATORISK FORBEREDELSE

 1-2 timer

1. Se præsentationsvideoen med Pernille Sejlund, side 5
2. Se videoer med moderne, minimalistisk musik. Få eleverne til at overveje en definition af musik - i modsætning til blot lyd eller støj - ved at arbejde med videoerne i et gruppearbejde. Side 6.
3. Lyt til et værk af Pernille Sejlund, og tal om værket i forhold til de musikdefinitioner, eleverne netop har prøvet at definere.

2. VIDEODAGBØGER

 2 timer

1. Se Pernille Sejlunds videodagbøger, som viser glimt af hendes kompositionsproces med både succeser og frustrationer, side 11-12.
2. Diskuter udviklingen med eleverne, og lad dem reflektere over kompositionsprocessen, side 11.

3. NOTATION OG KOMPOSITION

 3 timer

1. Arbejd med forskellige muligheder for notation, side 13.
2. Lav øvelserne en efter en. Pernille Sejlund er elevernes videoguide, side 14-15.

4. KOMPOSITION M. TERNINGEKAST

 2 timer

1. Ved hjælp af terningslag gives forskellige betingelser og benspænd til en kompositionsopgave. Løs opgaven side 16.

FN VERDENSMÅL 5

 1 time

“En styrkelse af kvinders rettigheder og muligheder og større ligestilling er afgørende for at fremskynde en bæredygtig udvikling. Fjernelse af alle former for diskrimination mod kvinder og piger er ikke kun en grundlæggende menneskeret, men det har også en multiplikatoreffekt på tværs af alle andre udviklingsområder.”

Se Til musiklæreren, side 10.

Kilde: www.verdensmaalene.dk/maal/5

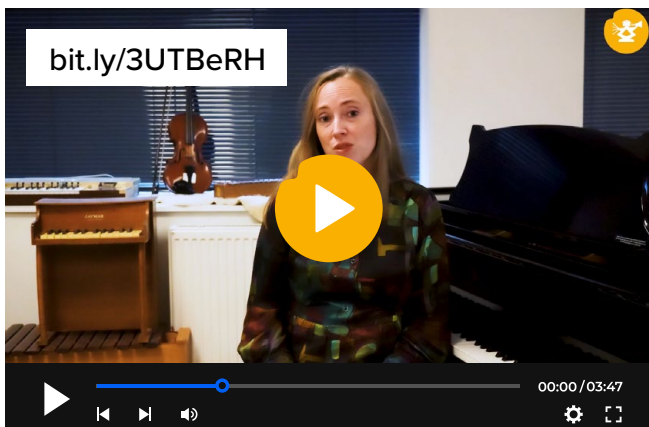

**OBLIGATORISK
FORBEREDELSE**

OBLIGATORISK FORBEREDELSE

1. PRÆSENTATION AF PERNILLE SEJLUND

OM PERNILLE

Se videoen sammen i klassen og tal om, hvad Pernille fortæller om sit musikerliv. Er der noget, I undrer jer over?

Har I nogensinde før tænkt over, at man kan komponere selv?

Pernille startede, da hun var en lille pige, men det er aldrig før sent at gå i gang.

Pernille vil i nogle øvelser give jer en start som komponister. I får lov at prøve at skabe nogle musikstykker selv. Efter koncerten med Pernille Sejlund Ensemble kan I fortsætte med at arbejde med at komponere.

PERNILLE SEJLUND ENSEMBLE

Jakob Lindbirk: Klaver

Sofia Kayaya: Fløjte

Tine Rehling: Harpe

Pernille Louise Sejlund: Komponist, vokal m.m.

OBLIGATORISK FORBEREDELSE - FORTSAT

2. HVORNÅR BLIVER LYD TIL MUSIK?

Gå i grupper på 3-4 elever, og medbring en iPad.
Aftal på forhånd med jeres lærer, hvilken video jeres gruppe lytter til.

Tal om:

Hvornår er noget musik og ikke bare lyde?

Skal der være en melodi?

Skal der være en bestemt rytme?

Skal lydene eller musikken kunne gentages, altså spilles af andre for at vi vil kalde det musik?

Skal lydene give tilhøreren glæde, sorg eller andre følelser for at være musik?

Se den video, I har aftalt, I skal arbejde med:

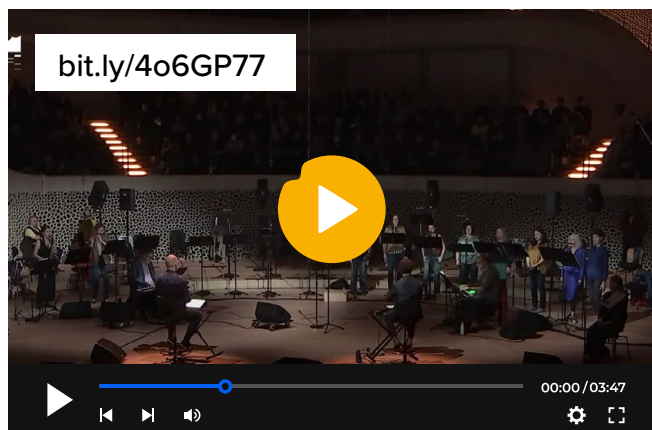
Når I har set videoen, skal I afgøre, om videoen spiller noget, I vil kalde musik.

I skal begrunde, hvorfor I synes ja eller nej.

I skal ikke svare på, om I kan lide det, I hører.

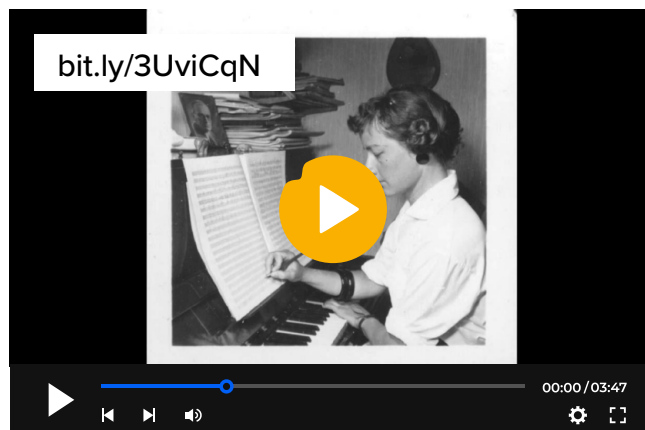
PHILIP GLASS:

Einstein on the Beach

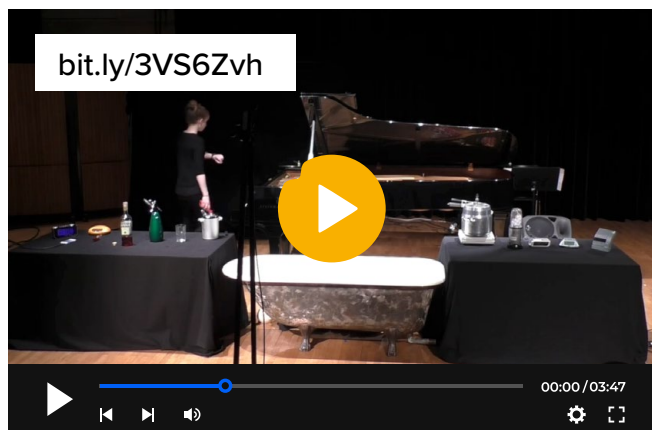
ELSE MARIE PADE:

Græsstrået

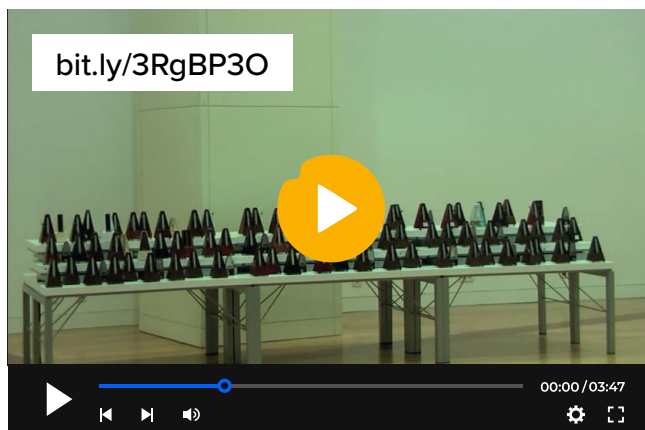
JOHN CAGE:

Water Walk

GYÖRGY LIGETI:

Poème Symphonique for 100 metronomer

OBLIGATORISK FORBEREDELSE - FORTSAT

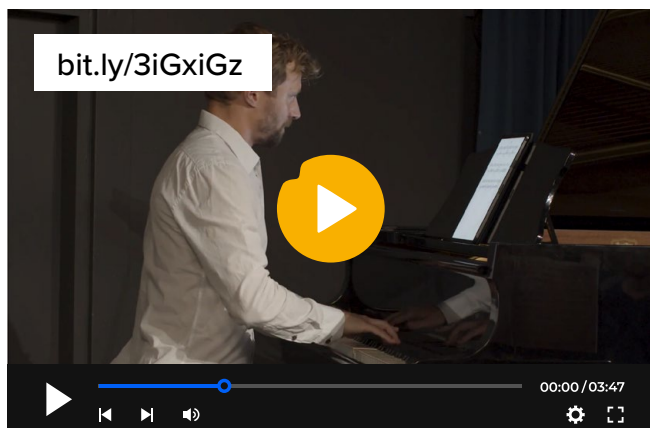
---

3. LYT TIL PERNILLE SEJLUNDS MUSIK

Lyt til Pernille Sejlunds værk sammen i klassen og vurder, om I synes, det er musik eller ikke. Brug nogle af svarene, I fandt i øvelse 2.

PERNILLE SEJLUND:

Water Crystal

Kristoffer Hyldig, klaver

Video: Anders Jepsen og Troels Hansen

Foto: Daniel Carlsson

**UNDERVISNINGS-
MATERIALE
MUSIK**

FÆLLES MÅL

Musik (efter 6. klasse)

KOMPETENCEOMRÅDE OG -MÅL

KOMPETENCEOMRÅDE

1. Musikalsk skaben
2. Musikforståelse

KOMPETENCEMÅL

1. Eleven kan arrangere og komponere musikalske udtryk
2. Eleven kan lytte opmærksomt til og udtrykke sig varieret om musik fra forskellige genrer, kulturer og perioder.

FÆRDIGHEDS- OG VIDENSOMRÅDE OG -MÅL

Komposition

Eleven kan skabe musik med udgangspunkt i instrumenter og digitale medier.

Eleven har viden om enkle musikstykkers formål og struktur og instrumenter og digitale mediers udtryksmuligheder.

Musikoplevelse

Eleven kan lytte opmærksomt til musik fra forskellige genrer.

Eleven har viden om sammenhæng mellem musikgenre og lytteadfærd.

EKSEMPLER PÅ LÆRINGSMÅL

1. Eleverne kan finde kendetegn på kompositionsmusik i et værk.
2. Eleverne kan komponere små stykker musik.
3. Eleverne kan relatere deres værker til anden kompositionsmusik.

Bemærk

Ovenstående Fælles Mål er eksemplariske og dækker ikke nødvendigvis hele målgruppen for skolekoncerten. Til gengæld er opgaverne i undervisningsmaterialet enkle at justere i sværhedsgrad og kan tilpasses alle klassetrin i pågældende målgruppe. De udvalgte målpå er med andre ord ikke udtømmende for materialets relevans.

TIL MUSIKLÆREREN

Der er mange spændende oplevelser på vej til eleverne med koncerten med Pernille Sejlund Ensemble, og dette undervisningsmateriale forbereder eleverne til koncerten.

Eleverne kommer til at lytte til noget musik, som de formentlig aldrig har hørt magen til, og noget af musikken vil være så eksperimenterende, at eleverne – med rette – vil sætte spørgsmålstegn ved, om det overhovedet er musik eller blot organiserede lyde. Og er det musik?

Især inden for nyere tid, dvs. de seneste 3-4 årtier er der opstået en opmærksomhed på, at kvinder også er komponister såvel som musikere.

I dette projekt, som er støttet af Augustinus Fonden, vil eleverne møde komponisten Pernille Sejlund, som har det som sin levevej, sit arbejde, at komponere. Projektet ønsker, at eleverne som en helt naturlig ting møder en kvinde på en plads, hvor der altid med meget få undtagelser har siddet en mand i den vestlige musikhistories løb.

En dansk undersøgelse konkluderer, at kvinder i musikbranchen i dag møder markant flere arbejds- og karrieremæssige barrierer end mænd, og at mange kvinder oplever stereotype forestillinger og fordomme om deres evner og kompetencer. Dette har en negativ betydning for muligheden for at opnå og bibeholde en karriere i musikbranchen som kvinde, og som musikformidlere og lærere har vi alle en stor opgave i at præsentere kvinder som komponister og musikere – ikke med fortrinsret grundet sit køn, men fordi de er talentfulde, dygtige musikere.

LINK TIL UNDERSØGELSEN HER

bit.ly/3XY1cpV

Således består Pernille Sejlund Ensemble af følgende musikere:

Sofia Kayaya: Fløjte

Tine Rehling: Harpe

Rikke Sandberg: Klaver

Pernille Sejlund: Komponist, vokal m.m.

Foto: Daniel Carlsson

VERDENSMÅL 5

FORSLAG TIL REFLEKSIONSSAMTALE MED ELEVERNE

- Lad eleverne nævne nogle forbilleder, de har.
- Få eleverne til at begrunde, hvorfor disse personer er forbilleder.
- Lad eleverne reflektere over, hvorvidt deres forbilleder lige så godt kunne være mand som kvinde, fx hvad personernes evner og kreativitet angår.
- Tal om livsbetingelser og muligheder, som kan påvirkes af, hvilket køn en person er.
- Overvej med eleverne, hvordan man kan ændre en skæv fordeling mellem de to køn i situationer, som eleverne kender til.

TIL LÆREREN:

Supplerende læsning om Pernille Sejlund her (bit.ly/3Hvxt1V)

VIDEODAGBØGER: ET STYKKE MUSIK BLIVER TIL

VIDEODAGBOG UGE 1

Hvordan kommer man i gang med at komponere et stykke musik?

Måske har man en melodistump i hovedet, som kan blive en del af det nye værk.

Pernille har skrevet et stykke musik, som I kommer til at høre til koncerten med Pernille Sejlund Ensemble.

I videodagbogen fortæller Pernille undervejs, hvilke ting der er svære at få til at lykkes. Hun fortæller også om, hvor dejligt det er, når idéerne lykkes, så musikken vokser og bliver til et færdigt værk.

Se videodagbogen sammen i klassen.

Pernille bruger indimellem nogle musikord. Stop videoen, når I har brug for en forklaring. Se foruden på siden, om der er en forklaring, I kan bruge til at forstå ordene.

VIDEODAGBOG UGE 2

ORDFORKLARINGER

TEMA er fx en lille melodi eller en rytme, man kan genkende, og som bliver gentaget i musikstykket.

DYNAMIK er hvor kraftigt, man spiller. Pianissimo (pp) er meget svagt, mezzoforte (mf) er mellemkraftigt og fortissimo (ff) meget kraftigt.

SATS er et kapitel på musiksprog.

BESÆTNING forklarer, hvilke musikere der spiller. Det kan fx være 4 strygere eller et klaver, en fløjte og en cello. Besætningen i Pernille Sejlund Ensemble er sang, fløjte, harpe og klaver.

PARTITUR er de samlede noder for hele besætningen.

NATURTONERÆKKE er nogle toner, som man kan høre meget svagt helt automatisk, når man fx spiller på Pernilles syngeskål.

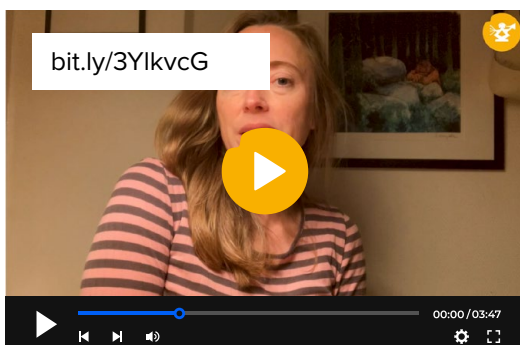
FLOWSKRIVNING er særlig måde at skrive på, hvor alle idéer er gode, og hvor det ikke er tilladt at sige: "Men jeg tror ikke, det dur."

NOTATION er at skrive musikken ned. Man kan bruge noder, men der er også andre muligheder. Se mere på [side 13](#).

VIDEODAGBOG UGE 3

VIDEODAGBOG UGE 4

VIDEODAGBØGER: ET STYKKE MUSIK BLIVER TIL

VIDEODAGBOG UGE 5

VIDEODAGBOG UGE 6

VIDEODAGBOG UGE 7 - AFSLUTNING

NOTATION

PRØV AT FORESTILLE JER:

I er komponister.

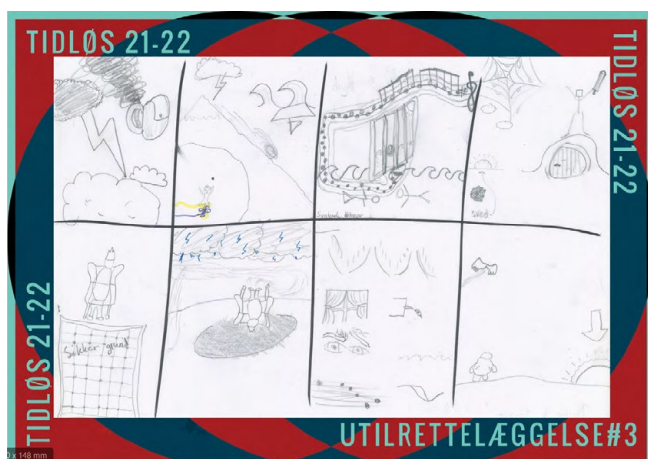
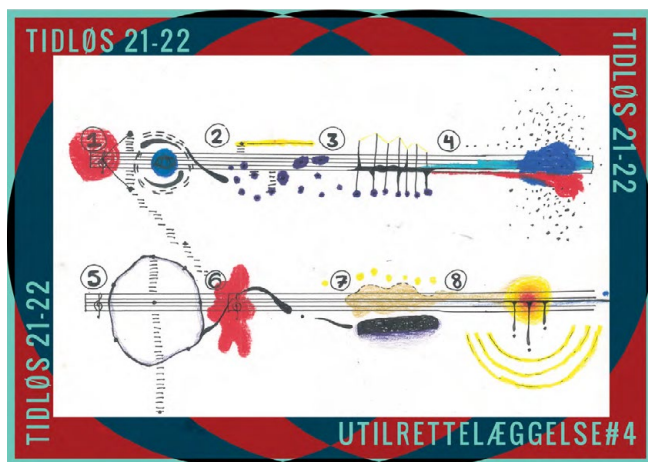
I får en fantastisk idé til et stykke musik.

I kan umuligt huske hele den strøm af musik, som kommer ind i jeres hoved.

I bliver nødt til at finde en måde at notere - at skrive musikken på. Så kan I selv huske musikken.

Når musikken er komponeret færdig, kan andre også spille musikken, for de kan læse jeres notation - jeres musik, der er skrevet ned. I kender sikkert noder. Hvis man ikke kan skrive noder, må man arbejde på en anden måde.

Her er 4 eksempler på musik, der noteret uden noder:

- Gå i grupper på 3-4 elever.
- Tal om, hvordan stemningen er i de 4 billeder. I behøver ikke at være enige.
- Kom med forslag til, hvilken musik billederne mon beskriver.
- Hvilken besætning er musikken skrevet for?
- Hvordan er dynamikken?
- Er der mon et tema?
- Prøv at begrunde jeres svar med eksempler fra billederne.

Tidløs er en festival, som spejler 'nyt i klassisk'. Festivalen samarbejder med gymnasieelever i Roskilde, som i et samarbejde med musikere dekonstruerer et værk for at genskrive det som eget partitur.
Læs mere: <https://bit.ly/3PlmZnm>

KOMPOSITIONSØVELSER

Gå i grupper på 3-4 elever, og lav hver jeres komposition.
I bliver guidet af Pernille i videoerne.
I skal bruge papir og blyant og en mobil til at lave lydoptagelse med.
Der er øvelser til 3 kompositioner i alt. Aftal med jeres lærer, hvor mange I skal lave

KOMPOSITION 1

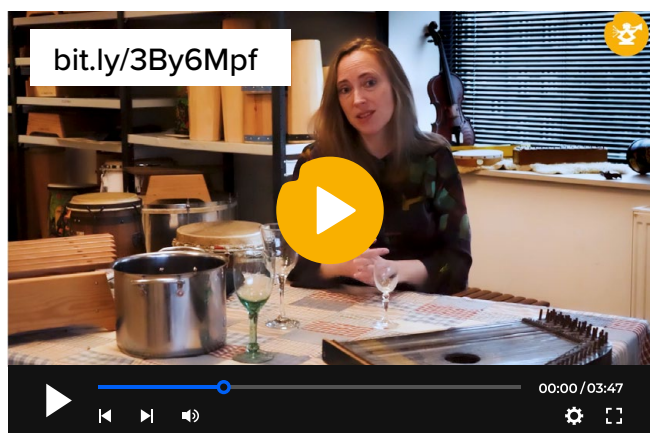
INTRODUKTION

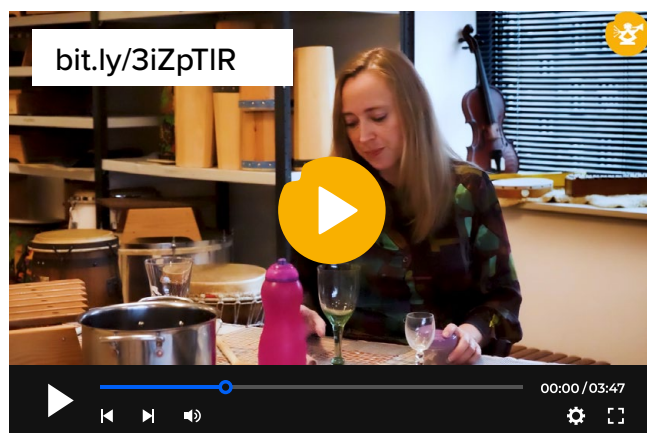
ØVELSE 1

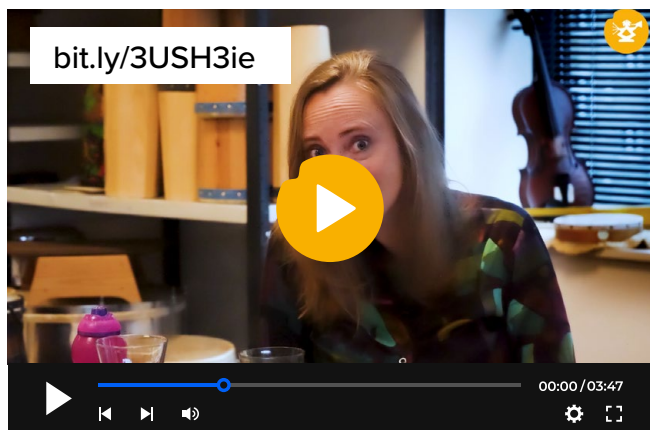
ØVELSE 2

ØVELSE 3

ØVELSE 4

KOMPOSITIONSØVELSER

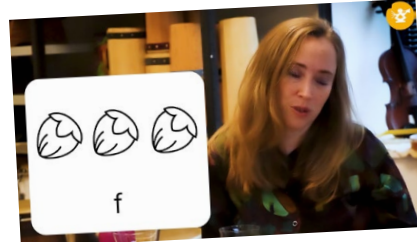
KOMPOSITION 2

ØVELSE

KOMPOSITION 3

ØVELSE

AFSLUTNING

ØVELSE MED TERNINGEKAST

- Gå sammen i par to og to, eller arbejd alene.
- Slå 3 slag med 2 terninger - eller få jeres kombination af terningslag af jeres lærer.
- Første slag er den lodrette, andet slag er den vandrette akse
- Eksempel: $3 + 2 =$ Brug dynamik mellem pp og ff.
- Aftal med jeres lærer, hvor I går hen for at komponere.
- Komponer hver jeres eller en fælles sats.
- I må bruge 30 min. på satsen.
- Lav en lydoptagelse af satsen.
- Når de 30 min. er gået, går I tilbage i klassen.
- Afspil satsen for de andre og diskuter, hvordan I fx kunne notere musikken.
- Arbejd sammen igen to og to om at lave notationen.
- Lav en udstilling på skolen, hvor værket afspilles, og notationen udstilles.

	1	2	3	4	5	6
1	Pause 2 sek.	Der skal være 1 pause i satsen.	Lav en titel, før du starter med at komponere.	Satsen skal indeholde ord/sætninger.	Vælg en lyd-giver i naturen/ udedørs (tag den med ind eller optag den ude).	Brug stemmen til lyde – ikke melodi.
2	Pause 4 sek.	Der skal være 2 pauser i satsen.	Lav en titel, når kompositionen er færdig.	Satsen må hverken indeholde ord eller sætninger.	Vælg en lyd-giver af glas.	Brug stemmen til 3 toner.
3	Pause 6 sek.	Brug dynamik mellem pp og ff.	Spil kun med dine fingre på lyd-giveren/instrumentet.	Brug 2 lyd-givere fra musiklokalet (ikke instrumenter).	Brug 1 lyd-giver fra musiklokalet (ikke instrumenter).	Satsen skal indeholde 2 forskellige toner.
4	Vælg hurtige rytmer til satsen.	Brug dynamik, der kun svinger mellem pp og ff.	Satsen skal vare 15 sek.	Vælg 1 melodiinstrument eller 1 genstand fra musiklokalet.	Vælg lyse lyde eller toner til satsen.	Satsen skal indeholde 3 forskellige toner.
5	Vælg langsomme rytmer til satsen.	Brug dynamik mellem pp og mp.	Satsen skal vare 30 sek.	Brug 1 lyd-giver fra musiklokalet (må ikke være et instrument).	Vælg mørke lyde eller toner til satsen.	Satsen skal indeholde 4 forskellige toner.
6	Brug en lyd-giver lavet af træ.	Brug dynamik mellem mf og ff.	Satsen skal vare 60 sek.	Brug 1 instrument fra musiklokalet (skal være et musikinstrument).	Brug 1 lyd-giver lavet af plastik.	Brug en lyd-giver lavet af metal.

Hvis I ikke har terninger, så brug disse beregnede slag:

	Gruppe 1		Gruppe 2		Gruppe 3		Gruppe 4		Gruppe 5		Gruppe 6		Gruppe 7		Gruppe 8		Gruppe 9		Gruppe 10	
Slag 1	3	5	2	4	5	2	6	6	2	6	1	4	3	3	1	6	5	6	3	6
Slag 2	6	2	4	6	6	6	4	2	1	6	6	2	4	1	2	3	3	1	5	1
Slag 3	2	2	4	6	4	5	2	3	1	6	1	3	5	4	2	5	1	2	2	4

**PRAKTISK INFO
OM KONCERTEN**

TIL KONTAKTLÆREREN

KONCERTEN

Det kreative rum - i komponistens værksted
Hvor kommer tonerne fra, når et nyt værk bliver til?
Hvordan kommer man i gang og skriver musik for flere instrumenter? Hvor kan man hente inspiration? Med denne koncert og det tilhørende undervisningsmateriale kommer eleverne helt med ind i maskinrummet, når et værk bliver til. Den danske komponist og musiker Pernille Sejlund har i efteråret 2022 komponeret et helt nyt værk – og ført dagbog under hele processen. Temaerne kredser om klimaforandringer og bevidstgørelsen om at værne om vores smukke, dyrebare natur og jord.

MUSIKERNE ER

Sofia Kayaya: Fløjte
Tine Rehling: Harpe
Jakob Lindbirk: Klaver
Pernille Louise Sejlund: Komponist, vokal m.m.

MUSIK TIL BRUG I FORBEREDELSEN

Findes som links i materialet og på lms.dk.

UNDERVISNINGSMATERIALET

Materialet henvender sig til musik på mellemtrinnet, og det bedes venligst givet videre til de relevante musikleere.

Eventuelle spørgsmål besvares gerne ved henvendelse til LMS på 8619 4570.

Vi ønsker rigtig god fornøjelse med koncerten.

Med venlig hilsen

LMS og Pernille Sejlund Ensemble

Foto: Daniel Carlsson

EN GOD KONCERT

Eleverne får den bedste koncertoplevelse, hvis de er forberedt og sidder klar, når koncerten starter.

Snak også med eleverne og dine kollegaer om, hvad det vil sige at være til koncert.

Som lærer bidrager man bedst ved ikke at tysse, men i stedet sætte sig blandt eleverne og dele oplevelsen med dem.

HUSK AT EVALUERE

Efter koncerten bedes I udfylde et evalueringsskema på lms.dk, hvor I også kan læse, hvad musikerne skriver om deres besøg hos jer. I vil modtage en mailpåmindelse om det. Jeres evaluering er vigtig for musikerne samt for LMS' videreudvikling af skolekoncertordningen. Bemærk, at evalueringsskemaet kun kan udfyldes én gang pr. koncert.

PRAKTISKE OPLYSNINGER

Målgruppe:	Mellemtrin
Medvirkende:	4
Max antal elever:	175
Koncertlængde:	45 minutter
Opstillingstid:	50 minutter
Nedtagningstid:	40 minutter
Hjælpere:	Meget gerne 1-2 voksne hjælpere - hjælpe til at bære harpe op/ned af eventuelle trapper

Lokale:	Rum med god akustik for akustiske instrumenter. Ikke gennemganglokale. Helst ingen trapper, da der medbringes tunge instrumenter.
Scene:	Plads til både harpe og klaver/flygel.
Publikum:	Publikum placeres gerne i en halvcirkel foran scenen/de optrædende.
Mørklægning:	Nej
Strøm:	230 V ved scenen, meget gerne 1-2 kabeltromler.
Omklædningsrum:	Ikke et krav
Forplejning:	Ingen krav, men gerne vand, te, kaffe og hvis muligt lidt brød og frugt.
Øvrig teknik:	Hvis skolen har et klaver eller flygel, vil musikgruppen (pianisten) meget gerne spille på det. Meget gerne 3 stole + 1 klaverbænk (til harpenist). Desuden meget gerne 1-2 små skamler/borde elign. til små instrumenter. Hvis skolen desuden har et PA anlæg samt mikrofonstativer låner vi også meget gerne dette.

Ved ankomst:	Musikerne henvender sig på kontoret for at blive vist til rette, hvis ikke andet er aftalt.
Orkesterkontakt:	Skolens kontaktlærer bedes tage kontakt med musikerne i god tid inden koncerten for at sikre, at alle aftaler er på plads. Informér fx om særlige parkerings- og tilkørselsforhold eller andre særlige forhold ved afvikling af koncerten.

Foto: Daniel Carlsson

KONTAKTPERSON

Pernille Sejlund
Mobil: 2858 0083
E-mail: pernille.composer@gmail.com

SEND MAIL

KONCERT

Foto: Daniel Carlsson

PERNILLE SEJLUND

www.ernillesejlund.dk

KLASSER

STED

TIDSPUNKT

Se præsenterationsvideoen

Levende
Musik i Skolen

